

kel, naar den vaagner, sidder som en Fugl i Bur.“

Mathilde Fibigers Tanker om Kvindens Frigørelse er sete fra Ideens Standpunkt, hun mener, at Gud i hvert Menneske har nedlagt en særegen Ejendommelighed, og det er den, hun selv vil have Frihed til at leve efter. Kvindens ydre Stilling har hun ikke ret Øje for, i alt Fald ikke ved Begyndelsen af sin Fremtræden som Forfatterinde. Senere slutter hun dog selv sit Liv med at blive den første kvindelige Telegrafist her i Danmark. Det synes ogsaa, som om hun med sine ideelle Forestillinger har haft meget at kæmpe mod hos sig selv, og hun maatte vistnok taale en Del af de mandlige Funktionærer, fordi hun var den bekendte Clara Raphael, men hun siger dog: „Jeg kan godt taale at se Livet i Skjorteærmer, naar det kan give mig sikkert Fodfæste paa Jorden.“

Der gik mange Aar af hendes Liv, hvor hun maatte kæmpe med Fattigdom, og som Tusinder af Kvinder ernære sig kummerligt ved Synaalen. Og dog tiggede hun sine Brødre, der følte det som deres Pligt at tage hende i Huset, om hun dog maatte ernære sig selv og bo alene. „Thi,“ siger hun, „har den ensomme først faaet sit eget Hjem, vil hun ogsaa finde sin Familie.“

Hun lagde ikke Skylden for Kvindens Undertrykkelse paa Manden; hun siger nemlig: „Vi tillægger Mændene en altfor stor Indflydelse, naar vi tror, at disse Herrer i Aandens Rige har udelukket os fra Friheden og nu gaar omkring med Nøglen i Lommen. Ingen er udelukket fra Aandens Verden, men vi sidder i Mørke. Oplysning er det, vi trænger til, Oplysning om Livet. Det er ikke Manden, der skal frigøre Kvinden, men de opvakte i Aanden, der skulle vække de sovende, det er de Rige, der skulle dele deres aandelige Ejendom med de Fattige.“

At hendes pludselige Berømtthed vakte Sorg hos Familien, var naturligt, da der i Følge med den var en knusende Kritik baade af dem, der forstod og ikke forstod hende. Desuden følte hendes ældre Søskende mere Myndighedsansvar overfor hende, end de forstod at skatte hendes store Gaver.

En alvorlig Skræk fik de, da der blev Tale om, at Mathilde Fibiger optræder som Taler, thi da hendes ældre Søster, Ida Fibiger, i sin Nød skriver til Fru Grundtvig for at faa Søsteren fra sit Forehavende, svarer Fru Marie Grundtvig: „vi anse os ikke for berettigede til at lukke Deres Søster inde, altsaa stod kun den Udvej aaben for os at vise hende bort fra vort Hus, hvis hun ikke rettede sig efter vor Vilje, for en Sags Skyld, der slet ikke kan siges at være nogen Forbrydelse“ o. s. v.

Hun traadte imidlertid ikke op som Folketaler, saa den Storm drev over. At Grundtvig bedre end de fleste forstod Mathilde Fibiger, derom vidner hans

Anmeldelse af Clara Raphael. Han skriver: „Jeg vil af mit inderste Hjærte holde paa, at hun ikke ved al den Bysladder, hun maa døje, taber Modet, men vel, at hun ogsaa deraf maa lære, at *Læseverdenen* ikke er den Skueplads, hvor det egenlige Slag skal staa, og den virkelige Sejr vindes, men er kun den Udkigshøj, hvor Bavnens maatte tændes, som den nu virkelig ved Clara Raphael er tændt, og skal, som jeg haaber, ikke slukkes, før Dansken, altsaa ogsaa Danekvinden, har Sejr vundet.“

Men vi tør ikke give flere Citater; enhver, der vil følge den historiske Tankegang i Kvindebevægelsen, maa læse Bogen. Vi vil kun tilføje en oprigtig Tak til Margrethe Fibiger for det værdifulde Arbejde, som hun ved denne Bog har ydet Samfundet. Bogen vil blive en rig Kilde til Glæde for mange Kvinder, ikke alene for det skønne Indtryk, man faar af Mathilde Fibiger som Personlighed, men ogsaa ved de mange Guld-korn, der findes i Bogen, og som atter og atter kan tages frem til at forfriske og glæde Sindet.

Clara Raphael er udkommet paa P. G. Philipsens Forlag og tæller 251 Sider.

Johanne Meyer.

Mere om Maden.

Elskværdige Hr. Simon Hamber, de har virkelig alt for ringe Tanker om Deres eget Køn, naar de mener, at dersom Kvinderne kom ud paa Arbejdsmarkedet, da vilde Mændene her som i Syden kun ligge og dovne og lade Kvinderne, som De siger: „ikke alene føde Børnene, men ogsaa gøre alt Arbejdet for at ernære dem.“

Jeg kan forsikre Dem, at hvor meget jeg som ivrig Kvindesagsven har at udsætte paa Mændenes store Egoisme, saa tror jeg dog ikke, de er saa slemme.

Men hvis der nu alligevel skulde findes nogle daarlige, lade Mænd, der vilde handle saaledes, skal alle Kvinder saa af den Grund lukkes inde ved Vugge og ved Gryde, ukendte med alt, hvad der rører sig ude i Samfundet. Tror De virkelig, at Samfundet er bedst tjent med, at Tusinder af Kvinders Arbejdsværdier gaar tabte, fordi de netop ikke passer til det huslige, men maaske sidder inde med store Gaver paa andre Omraader, baade som Haandværkere, Lærere, Læger eller Embedsmænd. De kan dog ikke være blind for, at der baade i Stat og Kommune føles en Mangel af noget. — Mon dette noget ikke kunde være netop de Sjæleevner, som den kvindelige Side repræsenterer i Menneskelivet. Og — ikke sandt? — alle offentlige Samfundsanliggender berører lige saa stærkt Kvinde som Mand i Hjemmene, baade gennem Skolesag, Retsvæsen, Toldvæsen, ikke at tale om Rigsdagslovgivningsarbejdet, vort Krigsvæsen og andre Statssager.

Til Bevis for, at Kvinden er skabt til at lave Mad, fremfører De, at den lille Pige leger med Dukker (Børn) og laver Mad til dem, medens Drengene leger med Træsabel og Papirshjelm. — Bedste Hr. Hamber! — Lad Samfundsforholdene forandre sig saaledes, at det ikke er Drengens Maal at blive Kriger eller den lille Piges eneste Livsmaal at føde Børn og lave Mad, saa forandrer Børnenes Leg sig af sig selv.

Min Ytring om, at alle Kvinder ikke lavede god Mad, mistorstd De, som om jeg mente, det var, fordi de ikke havde lært det, hvorimod jeg netop betonedes, at Madlavning var en Kunst, som ikke alle Kvinder havde Begavelse for. Det er et Fag som ethvert andet Fag, der kræver baade Begavelse og Lærdom. Og hvorfor skulde Mænd ikke kunne lave Mad? I fyrstelige Huse, til Søs og mange andre Steder findes jo Kokke, som i Dygtighed langt overgaar de kvindelige Kokke, og jeg formoder af den Grund, at de har valgt den Livsstilling, lige saa vel som de ellers selv vælger en Stilling her i Livet. Kvinderne derimod spørges ikke, de har intet Valg uden dette ene at giftes, og saa for Resten begrave deres Evner, hvis de paa nogen Maade er uden for Madlavning eller andet husligt Arbejde.

„For Hjemmets Skyld, for den gode Økonomis Skyld, af hygiejniske Grunde, for god Orden og den gode Tone mellem Mennesker, ønsker jeg Madlavning indført i alle Skoler“ — siger De. Jeg deler ikke deres Mening, thi større Misforstaaelse af, hvad der er Økonomi, kan jeg ikke se i vort Samfund end de tusinde smaa Gryder og det evige Roderi i Køkkenerne, naar der i en Haandevending kan i et eneste Kølken laves en meget bedre og billigere Mad til de Tusende Hjem.

Af hygiejniske Grunde ønsker jeg, at Skolebørn faar Kendskab til mangt og meget som Næringsstofferne Værdi og deslige. — For den gode Tone mellem Menneskene — ja mellem Ægtefæller, saa finder jeg det langt heldigere, at baade Hustruen og Manden kan nyde Maden hyggeligt sammen, at Konen ikke den halve Tid under Maaltidet er ude i Køkkenet. At Hjemmene derved omstyrtes, kan jeg slet ikke faa ind i mit Hoved. Hjemmet er dog ikke opløst, fordi de forbedrede Maskiner ælter vort Brød, brygger vort Øl, laver vor Fars, vore Pølser o. s. v.

Men tilbage til vort egenlige Emne. Vil De have indført Madlavning paa Skolen, saa vil jeg blot føje en lille Ændring til Deres Forslag, og det er, at ogsaa Drengene lærer Madlavning.

Et er jeg fuldstændig enig med Dem i — *Mad skal og bør alle Børn have*, hvis Forældrene ikke kan skaffe den, saa maa Kommunen give den. Marie K.

Lidt mere.

Det er ikke for at føre Diskussion om, hvad Slags Sport, der er den heldigste, at jeg tager Ordet igen; det vil jeg lade staa hen; thi ellers turde det jo hælde, at det bedste blev det godes Fortræd, og det vilde i dette Tilfælde være Synd. Men til Nikoline vil jeg sige: Nej! Vi er ikke enige i det væsenlige. Thi det er Deres Mening — i Følge Logiken i Deres Stykke — at Arbejde ophæver *Trangen* til Gymnastik. Og det er netop denne Anskuelse, jeg har kæmpet mod i Aaringer; thi det er *den* Opfattelse, der stikker sit Hoved frem alle Vegne — hos ikke Gymnastikere — at naar bare man har legemligt Arbejde, saa er der ingen Trang til Gymnastik. At jeg siger: Gymnastik kan vel træde i Stedet for legemligt Arbejde for den, der har stillesiddende